

پرسش‌نامه سبک‌های فرزندپروری بامریزند

دکتر آدیس کراسکیان
عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

کلیدواژه‌ها: فرزندپروری آسان‌گیرانه، فرزندپروری مقتدرانه، فرزندپروری مستبدانه

فرزندپروری آسان‌گیرانه: در این شیوه، والدین از فرزندان خود انتظارات چندانی ندارند و کودکان در بیان احساسات و رفتارهای تکانشی خود آزادی عمل دارند. چنین والدینی برای کنترل فرزندان خود، به ندرت از تنبیه یا زور استفاده می‌کنند.

فرزندپروری مقتدرانه: در این شیوه، والدین انعطاف‌پذیرند و ضمن اعطای آزادی به فرزندان خود برای آنان مقررات روشنی تعیین می‌کنند. در عین حال، برای مقررات وضع شده دلایلی ارائه می‌دهند و اغلب در مورد خواسته‌هایشان با فرزندان خود استدلال می‌کنند. این والدین به نیازها و عقاید فرزندان خود حساس‌اند و آنان را به رعایت مقررات خانوادگی تشویق می‌کنند.

فرزندپروری مستبدانه: در این شیوه، کودکان در محیط خانواده با محدودیت‌هایی شدید مواجه می‌شوند. آن‌ها موظف‌اند که از مقررات خاص والدین پیروی کنند. والدین نیز از فرزندانشان اطاعت بی‌چون و چرا می‌خواهند و به ندرت علت خواسته‌های خود را توضیح می‌دهند. آن‌ها بیشتر از زور استفاده می‌کنند و برای وادار کردن فرزندان خود به اطاعت گاهی به تنبیه‌های شدید بدنی نیز متوسل می‌شوند. طبیعی است در چنین خانواده‌هایی، تخلف از مقررات، مجازات سنگینی به دنبال دارد. (احدی و جمهری، ۱۳۸۷)

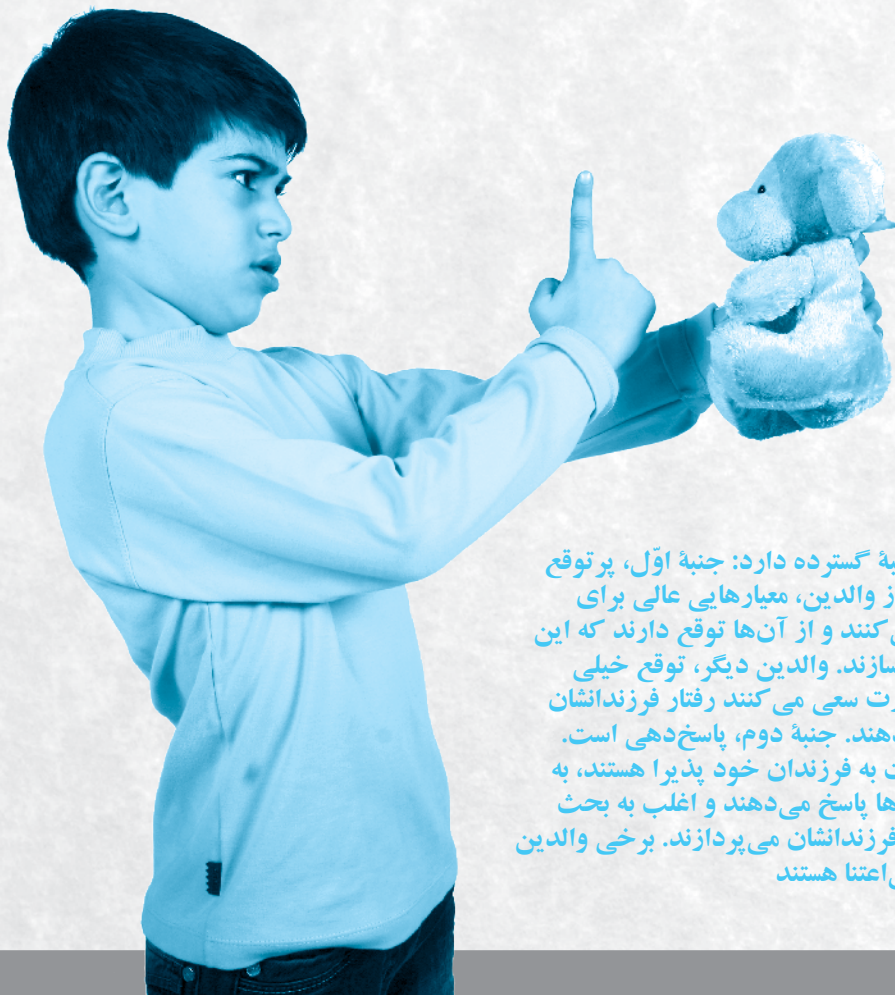
دایانسا بامریند^۱ در یک رشته تحقیقات، با زیر نظر گرفتن والدینی که با فرزندان پیش‌دبستانی خود تعامل می‌کردند، اطلاعاتی در مورد شیوه‌های فرزندپروری گردآوری کرد. به این ترتیب، معلوم شد که فرزندپروری دو جنبه گسترده دارد: جنبه اول، **پرتوقع بودن** است. برخی از والدین، معیارهایی عالی برای فرزندانشان مقرر می‌کنند و از آن‌ها توقع دارند که این معیارها را برآورده سازند. والدین دیگر، توقع خیلی کمی دارند و به ندرت سعی می‌کنند رفتار فرزندانشان را تحت تأثیر قرار دهند. جنبه دوم، **پاسخ‌دهی** است. برخی والدین، نسبت به فرزندان خود پذیرا هستند، به درخواست‌های آن‌ها پاسخ می‌دهند و اغلب به بحث آزاد و گفت‌وگو با فرزندانشان می‌پردازند. برخی والدین هم، طردکننده و بی‌اعتنا هستند. به‌طوری که در جدول زیر مشاهده می‌کنید، ترکیب‌های گوناگون پرتوقعی و پاسخ‌دهی، چهار سبک فرزندپروری را به‌وجود می‌آورد. پژوهش‌های بامریند بر سه مورد از آن‌ها تأکید کرد:

مقتدر، مستبد و آسان‌گیر (برک^۲، ۲۰۰۱، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۶).

طبقه‌بندی دو بعدی شیوه‌های فرزندپروری

میزان توقعات	پاسخ‌ده	بی‌اعتنا
پرتوقع	والدین مقتدر	والدین مستبد
کم‌توقع	والدین آسان‌گیر	والدینی که دخالت نمی‌کنند

پرسش‌نامه سبک‌های فرزندپروری بامریند^۱
این پرسش‌نامه که دایانسا بامریند آن را در سال ۱۹۷۲ ساخته، دارای ۳۰ پرسش است که به صورت طیف لیکرت (۱-۴-۳-۲-۱) نمره‌گذاری می‌شود. هر ۱۰ سؤال از پرسش‌نامه یک سبک فرزندپروری را می‌سنجد. نمونه‌ای از پرسش‌های هر سبک در زیر ارائه می‌شود.

فرزندپروری دو جنبه گسترده دارد: جنبه اول، پرتوقع بودن است. برخی از والدین، معیارهایی عالی برای فرزندانشان مقرر می کنند و از آن ها توقع دارند که این معیارها را برآورده سازند. والدین دیگر، توقع خیلی کمی دارند و به ندرت سعی می کنند رفتار فرزندانشان را تحت تأثیر قرار دهند. جنبه دوم، پاسخ دهی است. برخی والدین، نسبت به فرزندان خود پذیرا هستند، به درخواست های آن ها پاسخ می دهند و اغلب به بحث آزاد و گفت و گو با فرزندانشان می پردازند. برخی والدین هم، طردکننده و بی اعتنا هستند

شیوه فرزندپروری	ماده	کاملاً مخالفم	مخالفم	تقریباً مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم
آسان گیرانه	والدین باید به بچه های خود اجازه دهند تا هر آنچه را می خواهند انجام دهند.	۰	۱	۲	۳	۴
مستبدانه	بچه ها باید فقط از آنچه والدینشان می گویند پیروی کنند و در غیر این صورت باید آن ها را تنبیه کرد.	۰	۱	۲	۳	۴
مقتدرانه	هرگاه والدین تصمیمی برای بچه ها بگیرند، باید دلایل آن را به آن ها بگویند	۰	۱	۲	۳	۴

3. permissive style
4. authoritative style
5. authoritarian style
6. Baumrind's Parenting Styles Questionnaire
7. Buri, J.R.
8. reliability
9. discriminant validity
10. internal Consistency

منابع

۱. احدی، حسن و جمهری، فرهاد؛ روان شناسی رشد نوجوانی، بزرگ سالی (جوانی، میان سالی، پیری)، تهران، انتشارات جیحون، ۱۳۸۷.
۲. پیرک، لورا ای (۲۰۰۱): روان شناسی رشد (از لقاح تا کودکی)، مترجم: یحیی سیدمحمدی، تهران، ۱۳۸۶.
۳. بیطرف، شبنم؛ شعیری، محمدرضا؛ و حکیم جوادی. منصور؛ «هراس اجتماعی، سبک های والدگری و کمال گرایی. فصل نامه روان شناسی تحولی: روان شناسان ایرانی، شماره ۲۵ (۸۲-۷۵)، ۱۳۸۹.
۴. دانش، عصمت؛ رضابخش، حسین؛ زهرا؛ و سلیمی نیا، نرگس؛ «رابطه بین شیوه های فرزندپروری با عزت نفس جنسی و مؤلفه های آن در دانشجویان زن دانشگاه» فصل نامه روان شناسی کاربردی شماره ۱۹ (۵۵-۳۹)، ۱۳۹۰.
5. Buri, J. R. (1991). Parental authority questionnaire. Journal of Personal-ity Assessment, 57 (1), 110- 119.

بر اساس نتایج بررسی های بوری^۷ (۱۹۹۱)، ضرایب اعتبار^۸ برای سبک های آسان گیرانه، مستبدانه و مقتدرانه به ترتیب برابر با ۰/۸۶، ۰/۸۱ و ۰/۷۸ به دست آمده است. نتایج روایی و اگر^۹ نشان دادند که شیوه مستبدانه مادر با شیوه های آسان گیرانه و مقتدرانه رابطه منفی معنادار و به ترتیب برابر با ۰/۳۸- و ۰/۴۸- دارند. این ضرایب برای سبک های پدر به ترتیب برابر با ۰/۵۰- و ۰/۵۲- به دست آمد.

بی طرف، شعیری و حکیم جوادی (۱۳۸۹) در پژوهش خود در یک نمونه ۳۹۶ نفری از دانشجویان دانشگاه گیلان، ضرایب همسانی^{۱۰} درونی پرسش نامه را برای شیوه های آسان گیرانه، مستبدانه و مقتدرانه به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۷۰ و ۰/۷۹ گزارش کرده اند.

همچنین در پژوهش دانش، رضابخش، بهمنی و سلیمی نیا (۱۳۹۰) که بر روی ۳۴۵ نفر از دانشجویان زن دانشکده ادبیات و زبان های خارجی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج اجرا شده ضریب آلفای کرونباخ برای سبک آسان گیرانه ۰/۷۶، برای سبک مستبدانه ۰/۷۹ و برای سبک مقتدرانه ۰/۸۴ به دست آمده است.

پی نوشت

1. Diana Baumrind
2. Berk Laura E.